

Baltit sormi suussa tienhaarassa

Latvialainen sanomalehti julkaisi hiljattain tutkimuksen siitä, mitä latvialaiset tekevät tullessaan tienristeykseen:

- 4 % kulkee vasemmalle
- 8 % kulkee oikealle
- 25 % kulkee suoraan
- 63 % etsii syllisiä siihen, että tie haarautuu

Tutkimus on kirjoitettu kieli poskessa – vaikka täysin varmoja emme voi olla. Ei mitään niin mahdollontotta ettei totta toinen puoli. Kuten kenraali Rüdiger von der Goltz totesi: Baltiassa riittää yllätyksiä joka päivälle.

Ehkä tutkijat saivat virikkeen erään brittijournalistin sutkauksesta, jonka mukaan latvialainen tienristeykseen tultuaan harkitsee ensin pitkään ja päättää sitten lähteä molempiin suuntiin yhtä aikaa.

Baltian maiden asukkaat ovat joutuneet tottumaan tienristeyksiin: itsenäisyyteen, demokratiaan, kapitalismiin, Natoon, Euroopan unioniin... Tahti on nopea, ja joka käänteessä joku putoaa kelkasta ja kyselee, kuka on syllinen.

Juuri tämän aamun sanomalehdessä Latvian Akatemian arvostettu puheenjohtaja varoittaa, että edessä on taas kipeä muutos ja että EU:ssa nuoret ja koulutetut pärjäävät, mutta maalaiset ja eläkeläiset menettävät.

Baltit ovat kestäneet monta pettymystä. Elintaso ei noussutkaan – päinvastoin; länsi ei ottanutkaan

avosylin vastaan; venäläiset eivät muuttaneetkaan pois...

Historian ironiaa. Kuurinmaa piti 1600-luvulla Gambiaa ja Tobagoa siirtomanaan. Vuosikymmen itsenäistymisensä jälkeen Latvia on yhden pykälän kehitysmää Trinidad-Tobagoa jäljessä YK:n inhimillisen kehityksen tilastossa.

Baltian maissa kansan luottamus yhteiskunnan perusinstituutioihin – parlamenttiin, oikeuslaitokseen, poliisiin, verottajaan, tulliin, yksityistämisyvirastoon – on hälyttävän heikko. Lehdet paljastavat uusia korruptiojuttuja harva se päivä.

Latvian uusi hallitus pääsi valtaan korruption vastaisella ja avoimuutta vaativalla ohjelmalla. Se korotti ensi töikseen ministerien palkat kolminkertaisiksi ilman minkäänlaista etukäteiskeskustelua. Terveysministeri osti heti aluksi kalliin hintaluokan Volvon. Hän on entinen lääkäri, joka eräiden potilaiden mukaan teki leikkauksia niille, jotka maksoivat lahjuksia.

Politiikka heittelee Baltiassa äärimmäisyydestä toiseen. Pettyneet valitsijat äänestävät valtaan aina uuden puolueen tai koalition, joka panee taas kerran kaiken uusiksi ja aloittaa valtion rakentamisen alusta. Eiväthän veriviholliset – toiset puolueet – ole voineet saada aikaan mitään hyvää!

Kun Suomessa mitataan prosenttiyksikön kymmenyksen muutoksia, Baltiassa kukaan ei ihmettele kymmenen prosentin siirtymisiä puolueiden kannatuksessa. Tai sitä, että vasta perustettu puolue, josta kukaan ei voi tietää vielä mitään, voittaa vaalit 24 %:n äänisaaliilla kuten Latviassa viime syksynä.

Euroopan unioniin liittyy Baltiasta kolme tässä mielessä vielä melko epävakaa jäsenmaata. Jos liittyy. Natoon meno on kaikille selvää, mutta EU:sta järjestetään kansanäänestys. Entä jos kansat epäluottamuksesta tai pelkästään hallituksiaan kiusataksaan äänestävätkin EI?

Entisen sisäministerin puolue lähti syksyn vaalikampanjaan televisiomainoksilla, joissa mustat miehet vartioivat asepuvussa Riian Vapaudenpatsasta ja suutelivat vaaleita kansallispukuista tyttöjä. Sanoma: EU:ssa voimme saada neekereitä sotilaiksi ja vävypojiksi. Kansan kunniaksi on sanottava, ettei puoluejohtajaa valittu parlamenttiin.

Varsinkin Virossa ja Latviassa on paljon ihmisiä, jotka ovat väsyneet "Euroopan" neuvoihin. Heidän silmissään EU, Etyj ja Euroopan neuvosto ovat yhtä ja samaa sakkia. Kaikilla niillä on huono maine. Niiden epäillään puuttuvan asioihin lähinnä sen takia, että Venäjä rummuttaa ihmisoikeuksien polkemisesta Baltiassa.

Itse en rehellisesti sanoen enää tiedä, mitä Baltian vähemmistö"ongelmalle" pitäisi tehdä. Jos Suomessa olisi suhteellisesti yhtä paljon venäjänkielisiä kuin Latviassa, heitä olisi 2,2 miljoonaa. Veikkaan että keskustelun aallot vaahtoaisivat silloin aika korkeina. Ja että kansainvälinen yhteisö Venäjistä puhumattakaan vaatisi venäjälle virallisen kielen asemaa.

Kirjoitan "ongelman" lainausmerkkeihin, koska

arvioin että vähemmistöt voivat olla rikkaus maalle kuin maalle, jos se vain tajutaan ja myönnetään, ja koska uskon ajan ratkaisevan tämän "ongelman". Yhteiskuntasopu Baltian maissa on paljon parempi kuin mitä ulkomailta julkaistut hälyyutiset antavat ymmärtää.

Kahdessa viimeisessä julkaistussa päiväkirjassaan professori Matti Klinge ihmettelee tavan takaa sitä, miten itseään voi pitää sivistyneenä ja kansainvälisenä sellainen suomalainen, joka ei ole edes käynyt Riassa eikä tunne Baltiaa. Olen samaa mieltä. Pitäkää kiirettä – kohta olemme näiden naapureiden kanssa jo samassa unionissa.

J u k k a R i s l a k k i

Kirjoittaja on valt.kand., tietokirjailija, toimittaja ja HS:n entinen kirjeenvaihtaja Baltiassa. Hän kirjoittaa parhaillaan kaksoiselämäkertaa aiheena latvialainen kenraali Krišjānis Berkis ja tämän puoliso Hilma Lehtonen.